

Saját fejlesztésű hajtogatásos technikával dolgozik.
FOTÓK: MIRKÓ ISTVÁN

JÓZSA JUDIT MESÉS ALKOTÁSAI TŰZBEN EDZETTEK,
MINT A JAPÁN SZAMURÁJKARDOK

Törékeny
tökéletesség

A korondi származású kerámiaszobrász és művészettörténész, Józsa Judit alkotásai hasonló módszerrel születnek – hiszen tűzben „edzettek” –, mint a japán szamurájkardok, mesés szobrai ugyanakkor valódi békét sugallnak. Budapesti galériájában az Őrtűz című életmű-kiállítása kapcsán egyedi technikájáról, a történelmi kutatásról, valamint a székelgyökerek megtartó erejéről is beszélgettünk a Magyar Örökség díjas művésznővel.

BUDAPEST
BALÁZS D. ATTILA/MN

– Neves korondi fazekasdinasztiából származik, édesapja Józsa János, a népművészeti mestere, aki azt tanította: csak tiszta forrásból szabad meríteni. Mit jelent ez a tanítás ma önnek?

– Ugyanazt, mint gyermekkoromban: a magyar népművészetet. A korondi kerámia motívumvilága szinte genetikailag ivódott belém. De ugyanilyen fontosak voltak a népi fafaragások, a szóttesek, a himzések is. A népművészetet sokan pusztán díszítőművészetnek tekintik, pedig minden motívumnak jelentése van. Az életfa a teremtett világ jelképe, a tulipán a Boldogasszony szimbóluma, a korondi tányérok hullámvonala pedig a Tejutat jelképezi. A régi népművész világképet fogalmazott meg: megmutatta, hol helyezi el önmagát Isten és a teremtett világ rendjében. Ezek a tárgyak lelki üzenetet hordoztak. Én ezt a gondolkodást szeretném továbbvinni.

– Nemcsak alkotó, hanem művészettörténész is. Mit ad ez a tudományos háttér?

KULTURÁLIS MŰHELYÉ VÁLT BUDAPESTI GALÉRIÁJA

Józsa Judit budapesti galériája több egyszerű kiállítótérnél, kulturális műhelyé vált az évek során.

– Az emberek nemcsak megnézni szeretnék a műveket, hanem beszélgetni is akarnak róluk – mondta a művésznő. – Azt tapasztaltam, hogy a közönség ki van éhezve arra, hogy hallja, mi miért készült, hogy mi mit jelent. Ezért kezdtünk művészettörténeti és művelődéstörténeti előadásokat, könyvbemutatókat, koncerteket is szervezni. A művészet nem zárható be a múzeumok falai közé, párbeszédet kell kezdeményeznie.

kák köré és mögé egy áttört hátlapot alkottam, amely beengedi a fényt, miközben a háttér egyszerre hordozza a bibliai helyszínre való utalásokat és a magyar népművészeti jelképeket is. Itt találkozunk a történelmi tudás és a kortárs alkotás egy rendkívül nagy türelmet igénylő és technikailag nagyon nehéz megoldással.

– Saját fejlesztésű hajtogatásos technikával dolgozik. A szamurájkardok elnyúlhatatlan, hajtogatott pengéje készül így.

– A szamurájkardok ritkán törnek el, a kerámia azonban „törékeny tökéletesség”. A hajtogatásos technika gyerekkoromban, játékból született. Nem fém, hanem különböző vastagságú agyaglapokat kezdek hajtogatni, és emberalakokat formáltam belőlük. Később rájöttem, hogyan lehet ezt technikailag égetésre alkalmasan megoldani. Az agyag, a kerámia nem bocsátja meg a hibákat: ha két réteg között levegő marad, a szobor az égetés során szétrobban. Minden egyes hajtást úgy kell kidolgozni, hogy a levegőnek legyen menekülési útja. Az ember megtesz minden tőle telhetőt, de végül mindig kell hozzá a Jóisten áldása is.

– Életmű-kiállításának címe: Őrtűz. Mi sugallta a címet?

– Székely őseim, az ő örökségüket élem és viszem tovább. Úgy érzem, ma különösen nagy

szükség van őrtűzekre. Olyan emberekre, akik őrzik azt a szellemi örökséget, amely megtartotta ezt a nemzetet. A Ceausescu-rendszerben nőttem fel, ahol a magyar történelmet otthon, elsősorban édesapámtól tanultam meg. Ez tartást adott. Később azért települtem át Magyarországra, az anyaországba, mert úgy éreztem, itt tudom kiteljesíteni azt az utat, amelyet magam előtt láttam: itt kutathattam le-velttárakban, itt építhettem fel azt az életművet, amelyet Erdélyből nézve csak álmodni mertem. Művészetemmel a nemzetemet szolgálhatom. A magyar népművészet számomra nem múlt idő. Lehetünk nagyszerű világpolgárok, de milyen világpolgár az, aki nem ismeri a saját gyökereit? A gyökér nélküli ember olyan, mint a falevel: amerre fújja a szél, arra sodródik.

– Életművében meghatározó helyet foglalnak el a történelmi témájú alkotások, amelyek mind azt sugallják, hogy históriánk nem pusztán múlt, hanem élő örökség.

– Mert hiszem, hogy egy nemzet addig marad élő, amíg ismeri és tiszteli az elődeit. Keramikusként erről mesélek az agyaggal. A Magyar nagyasszonyok sorozat elkészítésekor az volt a célom, hogy többek közt olyan rendkívüli nőknek, mint Árpád-házi Szent Erzsébet, Lorántffy Zsuzsanna vagy épp Thorma Zsófia, állítsak emléket, akik az egész nemzetet szolgálták. A történetész bennem nem engedi meg a pontatlanságot, a művész pedig azt keresi, hogyan lehet mindezt érzelmileg is átélhetővé tenni és példaként közel hozni a mai kor emberéhez. A honfoglalókat ábrázoló alkotásaimmal is árnyalom a képet. Sokáig szinte kizárólag harcoként beszélgettünk róluk, pedig fejlett kultúrát hoztak magukkal: kiváló mestereik, ötvöseik, börműveseik voltak. Ugyanez igaz a néptáncainkra is: amikor egy kalotaszegi táncost mintázok meg, az egész közösség életszemlélete, a táncos virtusa mellett a mozdulat ritmusa is megjelenedik. „Agyagkatónáim” nem fegyverrel őrzik a hazát, hanem emlékezettel.

– Munkássága különleges fejezetének számítanak a hondalák. Hogyan született az elnevezés?

– Az erényeket bemutató domborműveim középpontos szerkesztése sokakat a mandalák világára emlékeztetett. Jókai Anna írónő azonban úgy vélte, mivel ez a magyar gondolkodásból és jelképekből építkezik, ezért magyar nevet kell kapnia. Ez ő javaslatára ez a kifejezés a hondala lett, amit a tárlat látogatóival együtt választottunk.

– Legújabb alkotásai között a Kárpát-medence himnuszait feldolgozó domborművek is szerepelnek. Hogyan lehet a zeneiséget, a hitbéli megtartó erőt és a kisebbségi sors drámáját kisplasztikákba lényegíteni?

– Nemzeti imáinknak, a himnuszoknak is megvan a saját képi világuk. Az Óh, én édes Jóistenem című régi székelgyhymusz feldolgozásában például a csíksomlyói Babba Mária jelenik meg, aki oltalmazó mozdulattal áll a Kárpát-medence fölött. Kezében fecskét tart, hisz a „Vándor fecske hazatalál”, édesanyja fészke helyett a Szűzanya kezébe száll. Ez a madár a néphagyományban Boldogasszony szimbóluma, a hazatérés és a remény jelképe. Én mindig arra törekszem, hogy a keresztény ikonográfia és a magyar népművészet jelképrendszere találkozzon, hiszen ugyanabból a lelki forrásból táplálkoznak.

